

II. stupeň ZŠ

2 ×

45
min.

1. LEKCE: Příběh trička

Cíle:

Žák vyjmenuje jednotlivé fáze výroby vybraného výrobku a popíše průběh jednotlivých fází výrobního cyklu.

Žák vysvětlí environmentálně pozitivní a negativní dopady výrobního cyklu trička a jejich důsledky. Rozumí dopadům výroby a užívání trička na životní prostředí, ekonomiku a lidi ve výrobním řetězci (lokální produkce, spravedlivý obchod, důstojné pracovní podmínky, atp).

Žák navrhne a popíše environmentálně odpovědné změny (které snižují negativní dopady na životní prostředí, na lidi a na ekonomiku) ve výrobním cyklu trička a vysvětlí důvody a dopady těchto změn.

Žák popíše, jakou roli v rámci výrobního cyklu hraje on sám, a popíše, zda a jak může výrobní cyklus ovlivnit.

Anotace:

V první lekci budou žáci pátrat po tom, co vše se skrývá za příběhem (výrobním cyklem) trička. Prostřednictvím dramatizační hry žáci odhalí, jak probíhají jednotlivé fáze výrobního cyklu trička. Žáci si uvědomí, co vše se během výroby do trička uloží (od surovin až po množství lidské práce). Odhalí také, jaké dopady mají jednotlivé fáze v environmentální i sociální a ekonomické rovině. Dramatizační hra znázorňuje výrobní cyklus environmentálně nejméně odpovědný. Umožní žákům najít konkrétní negativní dopady globálního způsobu výroby trička. Následně se žáci zaměří na hledání co nejodpovědnějšího způsobu výroby trička, který umožní odstranit negativní dopady výroby. Navrhnou konkrétní řešení a budou diskutovat o tom, zda a za jakých podmínek je lze realizovat. V závěru lekce navrhnou, jak a v jaké fázi mohou sami výrobní cyklus ovlivnit, případně navrhnou konkrétní řešení.

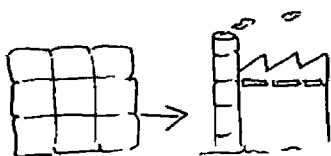
Struktura lekce:

AKTIVITA	ČAS	POMŮCKY
1. Co vše vím o svém tričku	15 min.	PL Úvodní otázky (pro každého žáka) Obrázky k 1. lekci (tisk dle vlastních možností a potřeby) Ukázky materiálů je potřeba zajistit z vlastních zdrojů
2. Od semínka k tričku a ještě dál (dramatizační hra)	35 min. (10 min. příprava + 20 min. vlastní hra)	PL Scénář <u>Od semínka k tričku a ještě dál</u> (podle potřeby pro žáky dle ztvárněných rolí) PL <u>Texty pro expertní skupiny</u> (podle potřeb pro skupiny expertů) Pomůcky pro dramatizační hru
3. Sestavení příběhu trička	25 min.	PL <u>Výrobní cyklus velký</u> (1× pro třídu nebo do každé skupiny, podle výběru varianty tvorby plakátu) PL <u>Výrobní cyklus malý</u> (do skupin) Pomůcky pro tvorbu třídního portfolia
4. Příběh trička, jak ho vidím já	15 min.	PL <u>Skládačka trička</u> rozstříhaná pro každého žáka Osobní portfolio

Odborné podklady:

- Kvalita života
- Odpovědné spotřebitelské chování
- Planetární limity
- Ekonomika
- Cirkulární ekonomika
- Životní cyklus výrobků

Portfolio:

Třídní: Plakát Výrobní cyklus doplněný piktogramy pozitivních a negativních dopadů výroby trička a environmentálně odpovědnými řešeními.

Osobní: Skládačka trička nebo vlastnoruční nákres či schéma a vyplněný

PL Úvodní otázky.

Před lekcí:

- Promyslete způsob práce s osobním portfoliem a promyslete, kam umístíte **třídní portfolio**
- Vyzvěte žáky, aby si do školy vzali na sebe nebo přinesli své nej- (-oblíbenější, -zajímavější, -udržitelnější, -starší, ...) tričko. Tričko by mělo mít čitelnou cedulku nebo by měli žáci vědět něco o jeho původu.
- Součástí lekce je dramatizační hra (popis viz níže). Doporučujeme přípravu dramatisace provést již před lekcí. Rozdělte žáky na herce a experty a rozdejte jim odpovídající texty.
- K lekci je možné zhlédnout následující **videa**. Jsou v anglickém jazyce.

Popis lekce:

1. Co vše vím o svém tričku

V úvodu lekce se budou žáci věnovat svému oblíbenému tričku a zjistí, co vše o něm v této chvíli vědí. Vyzvěte žáky ke společnému **brainstormingu**. Sepište na tabuli co nejvíce informací, které žáky v rámci třídy napadnou k tématu mé nej... tričko. Poté žákům rozdejte **PL Úvodní otázky** a nechte je odpovědět na otázky na 1. straně PL. PL bude součástí osobního portfolia.

Otázky z pracovního listu:

1. Jak se u mne mé oblíbené tričko ocitlo? Dostal(a), zdědil(a), koupil(a)?
2. Jak dlouho ho mám?
3. Z čeho bylo vyrobeno?
4. Odkud, z jaké země pochází?
5. Kolik triček mám ve skříni? A kolik jich nosím?
6. Víím, kde mohu najít další informace o svém tričku?

V další fázi budou žáci odpovídat na otázky na 2. straně pracovního listu. Pomocí cedulky doplní chybějící informace a odhadnou, jaký příběh za tričkem stojí.

- Co mi prozradí cedulka?
- Jak moje tričko asi vzniklo?

Dramatizační hru lze natočit na video. Pokud bude hra úspěšná, můžete ji využít v rámci akcí pro spolužáky nebo veřejnost nebo pro informační kampaně (viz 3. lekce).

2. Od semínka k tričku a ještě dál (dramatizační hra)

V úvodu hodiny žáci odhadovali, jak bylo jejich tričko vyrobeno. Nyní s žáky sehraje příběh globálního výrobního cyklu trička podle scénáře. Po každém dějství hru zastavte a diskutujte o tom, co žáci slyšeli. Do diskuze se budou zapojovat žáci z expertních skupin. Hra je rozdělena do dějství podle fází výroby.

Příprava

Třídu rozdělte na herce a experty. Pro hru vyberte žáky – herce. Vyberte je nejlépe na základě dobrovolnosti. Text si mohou žáci nacvičit předem nebo ho číst ze scénáře. Zbytek žáků rozdělte do expertních skupin tak, abyste měli 4 skupiny, které budou sledovat děj hry, komentovat jednotlivé fáze cyklu a navrhnout odpovědnější způsoby výroby pro každou fázi cyklu.

HERCI: Hercům rozdejte každému **PL Scénář Od semínka k tričku a ještě dál**. Nechte je se domluvit, kdo kterou fázi výroby ztvární a kdo bude hrát kterou postavu. Dialogy si mohou žáci přizpůsobit, je potřeba zachovat fakta.

EXPERTNÍ SKUPINY: Expertní skupiny jsou rozděleny dle pilířů odpovědné spotřeby. Každá expertní skupina se bude zabývat následujícími oblastmi dopadů výrobního cyklu:

1. a 2. skupina přírodou (environmentálními dopady), zde vytvořte 2 skupiny, tato část obsahuje více informací;
3. skupina lidmi (sociálními dopady);
4. skupina penězi (ekonomickými dopady).

Vysvětlíte žákům, že jako experti budou mít za úkol po každém dějství zhodnotit dopady výrobního cyklu a navrhnout, co by se dalo změnit, aby byl příběh trička environmentálně odpovědnější (šetrnější k lidem i přírodě a ekonomice).

Každému v expertní skupině rozdejte odpovídající část **PL Texty pro expertní skupiny**. Pro mladší žáky je možné text upravit. V PL je také úvodní odstavec, který je možné před dramatizací promítnout nebo společně přečíst. V expertních skupinách budou potřebovat tužku a papír na poznámky.

Dejte hercům i expertům 10 minut. Hercům na přípravu role, expertům na přečtení textu a vyznačení důležitých informací.

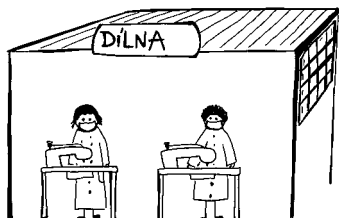
Průběh dramatizace

V úvodu dramatizace učitel přečte nebo promítne všeobecný úvod – viz **PL Texty pro expertní skupiny**.

Během divadelní hry, resp. právě probíhajícího dějství, si žáci z expertních skupin zapisují své postřehy a návrhy na změnu. K tomu, co a jak sledovat pomůže žákům následující osnova

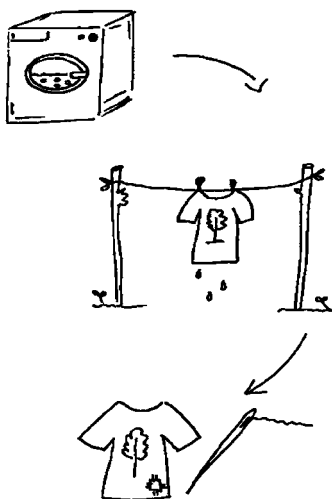
1. Sledujte, kde a jak daná fáze probíhá.
2. Sledujte v rámci vašeho expertního zaměření environmentální dopady, které v dané fázi nastávají. Označte dopady pozitivní a negativní.
3. Zaznamenejte, které osoby jsou pro danou fázi výroby nejdůležitější, které ji nejvíce ovlivňují a jak.
4. Navrhněte ve skupině environmentálně odpovědná řešení pro danou fázi a svůj výběr zdůvodněte.
5. Prezentujte a obhajujte svá řešení v diskuzi s ostatními expertními skupinami.

Po každém dějství dejte žákům čas na to, aby si v expertních skupinách sjednotili názor, který budou prezentovat a obhajovat.

Po každém dějství hry následuje diskuze. Připravte pro diskuzi ve třídě **bezpečné prostředí**, a připravte se na moderování, **vedení diskuze**, mohou se objevit protichůdné návrhy expertních skupin. Pro diskuzi si každá skupina zvolí mluvčího nebo se dohodnou, jak se budou v prezentacích střídat. V rámci diskuze žáci shrnou svá pozorování, viz osnova výše, a prezentují návrhy odpovědných řešení a případně je v další diskuzi obhajují. V rámci diskuze se zabývejte i nezávažnějšími dopady cyklu trička na planetu. Do diskuze zasahují i herci například tím, jak se v dané chvíli v roli cítili.

Zásadní informace vyplývající z diskuze zapisujte na flip nebo na tabuli. Poslouží k sestavení plakátu cyklu výroby pro třídní portfolio v další části lekce. Roli zapisovatele může hrát někdo z žáků. Inspiraci pro odpovědná řešení najdete v **PL Zlepšováky** (1. stupeň). Hledání odpovědných řešení věnujte více času v následující části lekce.

3. Sestavení příběhu trička

Poté co žáci příběh trička prožili prostřednictvím dramatizace, si shrnou své poznatky. A to tak, že sestaví cyklus výrobku na plakát do třídního portfolio. Využijte **PL Výrobní cyklus** vytištěný ve větším formátu a seřadte jednotlivé fáze výrobního cyklu. Fáze seřadte lineárně nebo do kruhu viz odborné informace pro učitele podle toho, jak do hloubky chcete pracovat s pojmy **lineární a cirkulární ekonomika**. Ke každé fázi doplňte externality pomocí piktogramů nebo dopsáním či dokreslením. V poslední fázi dopište nebo dokreslete odpovědná řešení a výhody a nevýhody při jejich uplatnění. Zamyslete se také nad bariérami, které realizaci environmentálně odpovědných řešení brání. K zamýšlení mohou pomoci následující otázky.

- Jak byste dosáhli **udržitelnějšího cyklu výroby**?
- Je možné některé články výroby vypustit nebo zkrátit a udělat tak výrobu **odpovědnější**?

Varianty pro sestavení plakátu

Pro sestavení plakátu využijte jednu z následujících variant. Pracujte s poznámkami, které vznikly během dramatizační hry.

Varianta 1: V rámci tvorby třídního plakátu rozdělte role při jeho tvorbě podle skupin, ve kterých žáci pracovali. Např. herci sestavují fáze cyklu výrobku a expertní skupiny doplňují externality a odpovědná řešení v tématu své expertní skupiny.

Varianta 2: Pracujte ve skupinách. Každá skupina tvoří svůj vlastní plakát. Výsledky skupiny sdílejí a vysvětlují, proč zvolily znázorněná řešení.

4. Příběh trička, jak ho vidím já

V této fázi lekce se vraťte k PL Úvodní otázky a k informacím, které jste si v úvodu lekce zaznamenali. Žáci si znovu projdou **PL Úvodní otázky** a doplní si (ideálně jinou barvou), co nového se během lekce o tričku dozvěděli. Zároveň vyhodnoťte, zda jste našli všechny odpovědi, které jste potřebovali.

Do osobního portfolio na volný list A4 si žáci odpoví na následující otázky:

*Poznámka: V této části žáci zohlední osobní preference, které se nemusí shodovat s třídními. Je možné využít **PL Skládačka trička** (Ize ji rozstříhat a sestavit, vybarvit, popsat apod.) nebo žáci mohou nakreslit svou vlastní variantu.*

Dobrovolný domácí úkol.

Do příští lekce zjistíte, jak vypadá příběh vybraného výrobku (např. doma upečené bábovky) a nakreslete a popište jeho cyklus. Inspirace viz Odborné texty pro učitele výše. Následně sdílejte ve třídě.

1. Jak by podle mne měl vypadat environmentálně odpovědný výrobní cyklus trička? Nakresli nebo napiš. Nezapomeň na zdůvodnění vybraných postupů.
2. Jaké jsou podle mne zásadní dopady výroby trička?
3. Znáš ze svého okolí příklady odpovědné výroby trička nebo některé z fází jeho výroby?
4. Chtěl/a nebo mohl/a bych já sám/sama nějak ovlivnit výrobní cyklus trička, kdybych měl/a tu možnost? Jak bych to udělal/a? Napiš 1–3 konkrétní nápady i s návrhem, jak to udělat.
5. Můžete ovlivnit vaším přístupem lidi v jiné části světa? Napiš konkrétní příklad z oblasti oblékání a módy.

